

18. helluntain jälkeinen viikko, torstai

Päivän epistola

(Ef. 5: 33 – 6: 9)

”Veljet, tämä koskee kaikkia teitä: jokaisen tulee rakastaa vaimoaan niin kuin itseään, ja vaimon tulee kunnioittaa miestänsä. Lapset, olkaa vanhemmillenne kuuliaisia Herraa totellen, sillä se on oikein. ”Kunnioita isääsi ja äitiäsi” on ensimmäinen käsky, johon liittyy lupaus: ”jotta menestyisit ja eläisit kauan maan päällä”. Ja te isät, älkää herättäkö lapsissanne vihaa, vaan kasvattakaa ja ojentakaa heitä Herran tahdon mukaan. Orjat, totelkaa maallisia isäntiänne. Pelätkää ja kunnioittakaa heitä ja palvelkaa heitä vilpittömin sydämin, niin kuin Kristusta. Älkää olko silmänpalvelijoita ja mielestelijöitä, vaan noudattakaa Kristuksen palvelijoina Jumalan tahtoa koko sydämestänne. Tehkää työnne auliisti, niin kuin palvelisitte Herraa ettekä ihmisiä. Muistakaa, että jokainen, joka tekee hyvää, saa siitä palkan Herralta, olipa hän orja tai vapaa. Ja te isännät, kohdelkaa samoin orjianne älkääkään uhkailko heitä. Tiedättehän, että teillä ja heillä on taivaassa sama isäntä, joka ei tee eroa ihmisten välillä.”

Tekstimme jatkuu eilisestä kerraten eilisen viimeisen jakeen. Paavali kehottaa aviomiestä rakastamaan vaimoaan. Vaimon kohdalla kehoitetaan miehen kunnioittamiseen. Molempien osapuolten tulee toimia, jotta saavutetaan ykseys. Tämä ei saa olla vaimon alistamista miehen alaisuuteen, vaan kasvamista yhdessä toimimiseen. Miehen rakkaus on tarvittaessa uhrautumista vaimonsa (perheensä) puolesta. Tuota rakkautta naisen tulee kunnioittaa. Vastaavasti naisen tulee rakastaa miestänsä.

Seuraavaksi aiheena ovat perhekunnassa lasten ja vanhempien, sekä orjien ja isäntien väliset suhteet. Vanhempien totteleminen, ”kuuliaisuus”, kuului roomalaiseen järjestykseen. Kreikkalainen sana, jota tässä yhteydessä käytetään, sisältää ajatuksen ”kuunnella tarkkaavaisesti”. Paavali laajentaa tätä ohjetta sanoilla ”Herraa totellen”. Vanhempia tuli totella, silloin kun he ohjasivat lapsiaan kristillisesti. Jos vanhempien opetus oli uskon vastaista, silloin tuli totella Herraa.

Sitten Paavali kehottaa lapsia ”kunnioittamaan isää ja äitiä”. Tämä ohje on Vanhasta testamentista (2. Moos. 20: 12; 5. Moos 5: 16). Tämä ei ole käskyistä ensimmäinen, mutta tämä käsky on ensimmäinen, johon sisältyy lupaus: ”Kunnioita isääsi ja äitiäsi, että saisit elää kauan siinä maassa, jonka Herra, sinun Jumalasi, sinulle antaa.” (2. Moos. 20: 12) Kehotus isille ”kasvattaa ja ojentaa lapsia Herran tahdon mukaan” osoittaa, että kirjoitushetkellä ei enää odotettu Kristuksen tulevan nopeasti toisen

kerran maan päälle, vaan nähtiin, että kristittyjen tuli elää osana yhteiskuntaa. Lasten opettaminen kristillisesti on osa vanhempien velvollisuutta.

Sana orja voi johdattaa suomalaista lukijaa harhaan, sillä roomalaisessa yhteiskunnassa orjalla oli eri asema kuin esimerkiksi afrikkalaisilla Pohjois-Amerikassa. Heitä suojeli myös yhteiskunnan lainsäädäntö. Heidän tilannettaan voidaan kuvata ehkä sanomalla, että heillä oli elinikäinen pakollinen palvelusuhde isäntäänsä. Paavali käsitellessään heidän asemaansa ei esittänyt heille ”maallista vapautta”, sillä sen esittäminen ei ollut Kirkon tehtävä. Sen sijaan hän vaati oikeaa käyttäytymistä sekä orjilta että heidän isänniltään. Toisaalta Paavali ei vastustanut heidän ”maallista vapauttamistaankaan”. Meidän on hyvä muistaa, että keskustelu orjuudesta nousi isoksi asiaksi maailmassa hieman yli kaksisataa vuotta sitten, kun herättiin orjakaupan tuomiin ongelmiin. Siihen asti orjuus oli ”tavallinen asia” lähes kaikkialla maailmassa. Tänä päivänä voitaisiin sanat isäntä ja orja vaihtaa sanoihin työnantaja ja työntekijä.

Kirjoittaja kehottaa orjia palvelemaan isäntiään oikealla tavalla ”niin kuin palvelisitte Herraa ettekä ihmisiä”. Heille annetut ohjeet ovat tarkemmat kuin isännille annetut. Orjien tulee Kristuksen palvelijoina noudattaa Jumalan tahtoa. Orjien ei siis tarvitse noudattaa niitä isäntien määräyksiä, jotka ovat Jumalan tahdon vastaisia.

Isännille annettu ohje sisältää tärkeän asian: Jumala ”ei tee eroa ihmisten välillä”. Jumalalle kaikki ovat samanarvoisia, vaikka yhteiskunnassa tilanne on erilainen. Isännille annetaan vastuu kohdella orjiaan oikein, heitä ei saa uhkailla. Orjilla ja isännillä on taivaassa sama isäntä, joka ei tee eroa ihmisten välillä. Tämän mukaisesti isäntä vastaa toiminnastaan Jumalan edessä.

Päivän evankeliumi

(Luuk. 4: 16 – 22 a)

”Siihen aikaan Jeesus tuli Nasaretiin, missä hän oli kasvanut, ja meni sapattina tapansa mukaan synagogaan. Hän nousi lukemaan, ja hänelle ojennettiin profeetta Jesajan kirja. Hän avasi kirjakäärön ja löysi sen kohdan, jossa sanotaan: - Herran henki on minun ylläni, sillä hän on voidellut minut. Hän on lähettänyt minut ilmoittamaan köyhille hyvän sanoman, julistamaan vangituille vapautusta ja sokeille näkönsä saamista, päästämään sorretut vapauteen ja julistamaan Herran riemuvuotta. Hän kääri kirjan kokoon, antoi sen avustajalle ja istuutui. Kaikki, jotka synagogassa olivat, katsoivat tarkkaavasti häneen. Hän alkoi puhua heille: ”Tänään, teidän kuultenne, on tämä kirjoitus käynyt toteen.” Kaikki kiittelivät häntä ja ihmettelivät niitä armon sanoja,

joita hänen huuliltaan lähti.”

Saman kertomuksen materiaalia löytyy Matteukselta (Matt. 13: 53 - 54) ja Markukselta (Mark. 6: 1 – 2). Luukas on kuitenkin muokannut materiaalin hieman toisenlaiseksi. Hän haluaa osoittaa todeksi Jumalan lupauksen ja sen täyttymisen. Luukas on sijoittanut tämän kertomuksen evankeliuminsa alkupuolelle Jeesuksen julkisen toiminnan aluksi. Markuksella se ei ollut Jeesuksen toiminnan alussa.

Jeesus syntyi Betlehemissä, mutta varttui lapsuutensa ja nuoruutensa pienessä Nasaretin kylässä. Hän oli siis tunnettu kyläläisille. Tämä selittää nasaretilaisten reaktiota tekstimme loppuosassa, kun he ”ihmettelivät niitä armon sanoja, joita hänen huuliltaan lähti.”

Synagogan jumalanpalveluskaavaan näyttää ensimmäisellä vuosisadalla kuuluneen psalmin laulaminen, Sheman lukeminen (juutalaisten tärkein rukous, vrt. 5. Moos. 6: 4: ”Kuule Israel! Herra on meidän Jumalamme, Herra yksin), kahdeksantoista siunausta, lukukappale Mooseksen kirjoista, lukukappale profeetoilta, opetuspuhe, synagogan esimiehen siunaus ja papillinen siunaus (4. Moos. 6: 24 - 27). Synagogapalveluksen toimittajat olivat maallikoita. Opetuspuheen piti joku läsnäolijoista, myös vierailija sai lausua kehotuksen sanoja. Synagogan esimies vastasi järjestyksestä.

Jeesus ”meni sapattina tapansa mukaan synagogaan”. Luukas korostaa tässä Vanhan ja Uuden testamentin jatkuvuutta. Sapatti on Jumalan lepopäivä luomisen jälkeen ja se piti pyhittää. Jeesus noudatti tätä asiaa. Samalla Hän kuitenkin on sapatin Herra, sillä Hän tuli täyttämään Jumalan lupauksen.

”Hänelle ojennettiin profeetta Jesajan kirja”. Kirjakääröjä pidettiin synagogassa erityisessä paikassa. ”Hän avasi kirjakäärön ja löysi sen kohdan” on ongelmallinen. Sellaista tekstikokonaisuutta, jonka Luukas kertoi Jeesuksen lukeneen, ei ole olemassa synagogien (kirja)kääröissä, vaan teksti on Luukkaan laatima yhdistelmä. Siis jakeiden 18 – 19 tekstit löytyvät Vanhasta testamentista (Jes. 61: 1 – 2; 58: 6; 42: 7), mutta ne sijaitsevat osittain erillään. Kysymyksessä on Luukkaan opetus lupauksesta ja sen täyttymisestä, sekä Luukkaan opetus Kristuksesta. Jeesus on Kristus, siis Voideltu. Luukas on toimittanut tekstiä sillä tavoin, että hän on ”hengellistänyt” sen ja saanut sen keskittymään ”todelliseen Israeliin”.

Jos on lukenut Luukkaan evankeliumia systemaattisesti alusta alkaen, niin tietää, että ”Herran henki on minun ylläni” vastaa Luukkaan opetusta, että Jeesuksella on Henki (Luuk. 1: 35; 3: 22). Tämä Henki ei siis tullut Jeesuksen ylle, vaan on Hänen yllään. Tämän Hengen päämäärä ilmaistaan

seuraavasti: ”Hän on lähettänyt minut ilmoittamaan köyhille hyvän sanoman, julistamaan vangituille vapautusta ja sokeille näkönsä saamista, päästämään sorretut vapauteen ja julistamaan Herran riemuvuotta.” Tässä ei puhuta Israelista, vaan tämä sanoma on tarkoitettu kaikille! Tämän ajatuksen, että ilosanoma on tarkoitettu kaikille, Jeesus vahvistaa heti tämän päiväisen tekstimme jälkeen (Luuk. 4: 25 – 27).

”Julistamaan vangituille vapautusta” on yhdistettävä niihin, jotka ovat velkavankeudessa. Teksti ei puhu rikollisen vapauttamisesta vankilasta. Jeesus puhuu muualla niistä ihmisistä, jotka lainaamalla (rahaa) saavat ihmisen velkavankeuteen ja näiden ihmisten vastuusta velallisistaan kehottaen heitä vapauttamaan velkavankeudessa olevat (Luuk. 6: 35, 37). Kirkko ymmärtää vangittuina oleviksi myös ne, jotka ovat Saatanan vankeudessa. Myös heidät vapautetaan. Tämä sama asia kokee ”Herran riemuvuotta”. Se oli joka viideskymmenes vuosi ja silloin velkavankeudessa olevat armahdettiin, ihmiset pääsivät takaisin (aikaisemmin takavarikoituihin) koteihinsa ja orjat vapautettiin (velkavankeudesta). Se merkitsi alkuperäisen yhteiskunnan järjestyksen palautusta ja oikeudenmukaisuuden toteutumista. Tämä on Jumalan valtakunnan järjestys. Vaikka tässä vapautus liittyy voimakkaasti velkavankeudesta vapautumiseen, niin emme saa unohtaa sitä, että Luukkaalla kyse on myös vapautumista synnin velasta eli syntien anteeksiantamisesta (Luuk. 24: 47).

Luukas näkee Herran riemuvuoden lupauksen täyttymyksenä. Vanhempi käännös puhuu otollisesta vuodesta. Kyse on jostakin, jota on odotettu tai joka vastaanotetaan mielihyvin. Tässä kohdassa Luukas kertoo, että nyt on Herran riemuvuoden, otollisen ajan, aika: ”Tänään, teidän kuultenne, on tämä kirjoitus käynyt toteen.” Apostoli Paavali toteaa Jumalan sanovan: ”Oikealla hetkellä olen kuullut sinua, pelastuksen päivänä olen tuonut sinulle avun. Juuri nyt on oikea hetki, juuri nyt on pelastuksen päivä.” (2. Kor. 6: 2). Kristus tuli pelastamaan meidät, sen takia tämä on otollinen aika, todellinen riemuvuosi: ”Tänään, teidän kuultenne, on tämä kirjoitus käynyt toteen.” Otollinen vuosi alkoi Kristuksen syntymisestä maailmaan.

Luukas ei kerro mitä Jeesus tämän jälkeen sanoi. Kansan ensi todistus on kuitenkin myönteinen. ”Ihmettelivät niitä armon sanoja, joita hänen huuliltaan lähti” voitaisiin kääntää myös suomeksi ”pelastuksen sanoja”. Hänen sanansa ovat olleet sellaisia, että ne osoittavat, ”ettei ihminen elä ainoastaan leivästä, vaan kaikesta mitä Herra sanoo.” (5. Moos. 8: 3). Jeesuksen sanat ovat siis Jumalan sanoja.

Tämän päiväinen tekstimme päättyy hyvin myönteisesti. Huomisen teksti kertoo, kuinka tilanne muuttui hyvin nopeasti.